

Activiteitenplan vleermuizen

Rembrandtweg – Fase 2 Ridderkerk

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

rapportnummer	468
projectnummer	2642
titel	Activiteitenplan vleermuizen Rembrandtweg – Fase 2 Ridderkerk
auteur(s)	ir. E van Doorn
opdrachtgever	M. Schuimer, Wooncompas
status	Definitief september, 2022
afbeeldingen	Bureau Stadsnatuur, alle rechten voorbehouden
kaartmateriaal	Gemeente Ridderkerk, alle rechten voorbehouden

Deze uitgave kan geciteerd worden als:
Doorn, E. van 2022. Activiteitenplan Vleermuizen Rembrandtweg Fase 2 Ridderkerk. bSR-rapport 468. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

© Bureau Stadsnatuur, september 2022

Bureau Stadsnatuur, Westzeedijk 345, 3015 AA, Rotterdam
www.bureaustadsnatuur.nl | info@bureaustadsnatuur.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Beschrijving initiatief.....	3
1.2	Beschrijving en planning werkzaamheden.....	3
1.3	Contactgegevens.....	4
1.4	Nabijgelegen natuurgebieden en beschermde houtopstanden	4
1.5	Samenhangende besluiten en eerder verleende vergunningen	5
2	Aanwezigheid beschermde soorten en onderzoek.....	6
2.1	Wijze van vaststelling aan-/afwezigheid soort.....	6
2.2	Aanwezige beschermde soorten i.h.k.v. de aanvraag	6
2.3	Functies van het plangebied voor de soorten	6
2.4	Kritische perioden voor de soorten	7
3	Verbodsbepalingen die mogelijk worden overtreden	8
3.1	Soorten van de Habitatrichtlijn	8
3.2	Overige soorten	8
3.3	Duur van de gevraagde ontheffing	8
4	Effectenanalyse.....	9
4.1	Compenserende maatregelen voorafgaand aan de activiteit	9
4.1.1	Aanbieden van alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen.....	9
4.2	Mitigerende maatregelen voorafgaande de uitvoering van de activiteit	10
4.2.1	Opstellen Ecologisch werkprotocol	10
4.2.2	Ongeschikt maken verblijfplaatsen vleermuizen buiten kwetsbare periode.....	10
4.3	Compenserende maatregelen na uitvoering van de activiteit	11
4.4	Cumulatieve effecten.....	12
4.5	Zorgplicht.....	12
5	Belang(en) van de activiteit en motivatie.....	14
5.1	Belang Habitatrichtlijn (artikel 5 Wnb).....	14
5.2	Onderbouwing belang.....	14
6	Afweging alternatieven.....	16
6.1	Andere bevredigende oplossingen in de tijd.....	16
6.2	Andere bevredigende oplossingen in de ruimte.....	16
6.3	Andere bevredigende oplossingen m.b.t. de werkwijze	16

7	Onderbouwing staat van instandhouding.....	17
7.1	Habitatrichtlijn, Bonn en Bern en andere soorten	17
7.1.1	Staat van instandhouding Gewone dwergvleermuis – pipistrellus pipistrellus.....	17
7.1.2	Staat van instandhouding Ruige dwergvleermuis – pipistrellus nathusii	18
	Literatuur.....	19

1 INLEIDING

1.1 Beschrijving initiatief

De portiekflats aan de Rembrandtweg in de gemeente Ridderkerk worden vervangen door nieuwbouw. Fase 1 van deze ruimtelijke ontwikkeling is uitgevoerd (oranje in Figuur 1). De 2de Fase staat in de planning voor 2024 (rood in Figuur 1). In 2016 is een vleermuisonderzoek uitgevoerd waarbij verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* vastgesteld zijn in de portiekflats van Fase 2 (Elzerman 2016). Dit onderzoek moest geactualiseerd worden met het oog op de uitvoering van Fase 2 in 2024.

De woningen zijn verdeeld over vier flats van drie tot vier verdiepingen hoog. Aan de voor- en achterzijde zijn de appartementen voorzien van veel ramen. Tussen de ramen van twee verdiepingen zijn op de meeste plekken gevelplaten aanwezig. Alle flats hebben aan de voor- en achterzijde een balkon. Onder de woningen van de eerste verdieping zijn berggruimtes. De bergingen bevinden zich deels onder maaiveldhoogte. Alle woningen op de eerste verdieping hebben een achtertuin.

Figuur 1. Het onderzoeksgebied bij de Rembrandtweg is aangegeven met een rood kader (Fase 2). Fase 1 van de ruimtelijke ontwikkeling is oranje omlijnd (luchtfoto: PDOK).

1.2 Beschrijving en planning werkzaamheden

De woningcorporatie Wooncompas (voorheen Woonvisie) is van plan om de vier flats binnen het plangebied te slopen en nieuwe appartementencomplexen te realiseren. De vier flats staan gepland voor eind 2023 om gesloopt te worden. Hiervoor in de plaats komen vier nieuwe appartementencomplexen in dezelfde oriëntatie (Figuur 2).

Figuur 2. Impressie nieuwe appartementencomplexen Rembrandtweg en Hobbemastraat.

In bijlage 1 staat de planning van de werkzaamheden weergegeven.

1.3 Contactgegevens

Gegevens aanvrager

Bedrijf: Wooncompas
T.a.v.: Mevr. M. Schuimer
Adres: Postbus 91, 2980 AB Ridderkerk
Email: m.schuimer@wooncompas.nl
Telefoonnummer: 0180 – 49 49 49
KvK-nummer: 24108743

Gegevens gemachtigde ecoloog

Bedrijf: Bureau Stadsnatuur
T.a.v.: Mevr. E. van Doorn
Adres: Westzeedijk 345, 3015 AA Rotterdam
Email: vandoorn@bureaustadsnatuur.nl
Telefoonnummer: 06 – 463 222 71
KvK-nummer: 41129339

1.4 Nabijgelegen natuurgebieden en beschermde houtopstanden

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Boezems Kinderdijk op minimaal 2,6 kilometer. Daarna ligt het Natura 2000-gebied Oude Maas op minimaal 5,4 kilometer afstand van het plangebied. Externe negatieve effecten op beschermde soorten en habitattypen binnen een Natura 2000 gebied zijn uitgesloten. Het plangebied is geen onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (hierna NNN). Het dichtstbijzijnde onderdeel ligt op 1,3 kilometer van het plangebied. Een significant negatief effect

van de werkzaamheden op het NNN is daarmee uitgesloten en een 'Nee, tenzij toets is niet noodzakelijk.

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Ridderkerk. Er zijn wel bomen aanwezig binnen het plangebied maar deze vallen niet onder beschermde houtopstanden binnen de Wet natuurbescherming.

1.5 Samenhangende besluiten en eerder verleende vergunningen

Er zijn geen samenhangende besluiten of eerder verleende vergunningen met betrekking tot flora en fauna in het plangebied.

2 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN EN ONDERZOEK

2.1 Wijze van vaststelling aan-/afwezigheid soort

Voor het onderzoeken van de potentie voor beschermde soorten in het plangebied is in 2016 een flora en fauna quick scan en nader onderzoek naar vleermuizen en gierzwaluw uitgevoerd. Dit uitgevoerde onderzoek was gericht op Fase 1 en Fase 2 van de beoogde ontwikkeling. Hieruit is naar voren gekomen dat in het gebied verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* vastgesteld zijn. Het gehele soortengerichte onderzoek is te lezen in bijlage 2.

In 2021 is dit onderzoek geactualiseerd voor Fase 2 van het plangebied langs de Rembrandtweg (bijlage 3). Hierbij is het onderzoek gebaseerd op het opsporen van verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar-, en winterverblijfplaats) van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. De ontwikkelingen in Fase 1 zijn ondertussen afgerond.

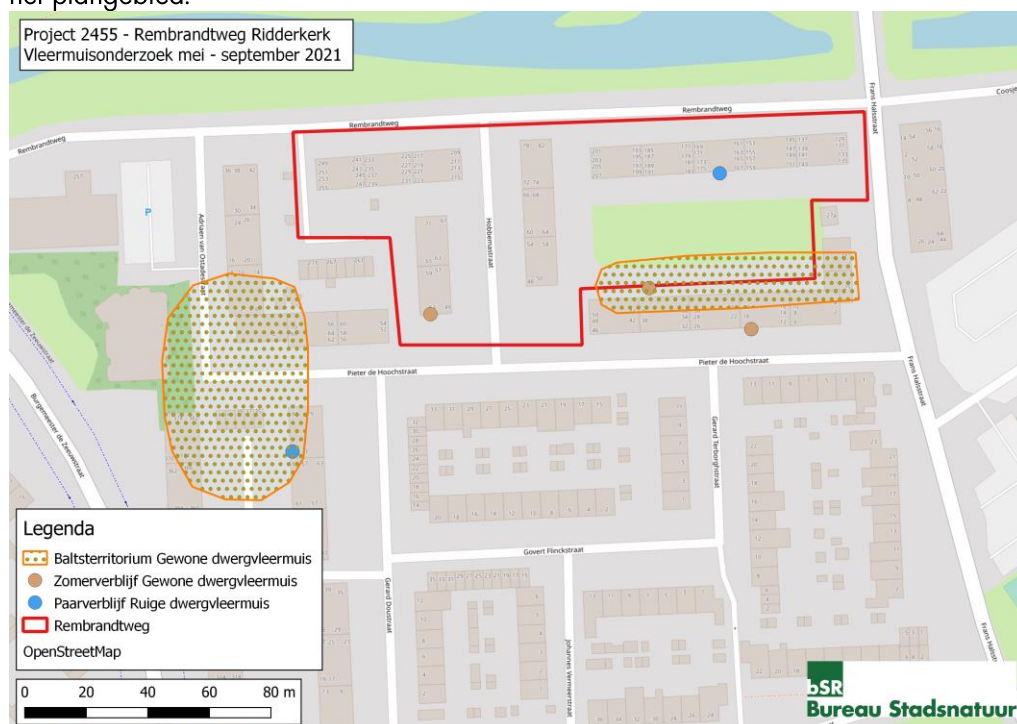
2.2 Aanwezige beschermde soorten i.h.k.v. de aanvraag

Binnen het plangebied zijn de volgende beschermde soorten aangetroffen:

- Zomerverblijfplaats Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*;
- Paarverblijfplaats Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*;

2.3 Functies van het plangebied voor de soorten

Zie onderstaande Figuur 3 voor de aangetroffen functies per soort binnen het plangebied en rond het plangebied.

Figuur 3. Aangetroffen functies binnen het plangebied in 2021.

Samengevat zijn op de volgende adressen beschermde functies aangetroffen binnen het plangebied:

- Zuidelijke Kopgevel van Hobbemastraat 53 – een zomerverblijf van een Gewone dwergvleermuis;
- Flat langs de Rembrandtweg nummer 129 t/m 207 – een paarverblijfplaats van een Ruige dwergvleermuis;
- Buiten het plangebied zijn twee zomerverblijfplaatsen aangetroffen in het woonblok aan de Pieter de Hooghstraat 2 – 50;
- Buiten het plangebied liggen twee baltsterritoria van Gewone dwergvleermuis.

2.4 Kritische perioden voor de soorten

Gewone dwergvleermuis

De actieve periode voor Gewone dwergvleermuis is april tot en met oktober. Zomerverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis zijn als zodanig in gebruik van april t/m oktober en dan kwetsbaar. Het kan niet worden uitgesloten dat deze verblijfplaatsen ook worden gebruikt als winterrustplaats die in gebruik kan zijn van november t/m maart. De paartijd, van 1 augustus tot 1 oktober, is ecologisch gezien de minst kwetsbare periode. De vleermuizen zijn dan het meest mobiel en in de gelegenheid om uit te wijken naar een alternatieve verblijfplaats (BIJ12 2017a). De winterrusttijd is de meest kwetsbare periode. Vleermuizen zijn dan vaak in torpor en voedsel is dan niet of nauwelijks voorhanden. Verstoring kan dan eerder leiden tot sterfte.

Ruige dwergvleermuis

De kwetsbare periode van Ruige dwergvleermuis is half augustus tot en met september. Dit is de periode dat de mannetjes Ruige dwergvleermuis hun paarperiode hebben in Nederland. In deze periode bezetten zij een verblijfplaats. Buiten deze periode blijft een deel van de Ruige dwergvleermuizen in Nederland overwinteren. Dit is tevens de meest kwetsbare periode voor deze soort naast de paarperiode.

3 VERBODSBEPALINGEN DIE MOGELIJK WORDEN OVERTREDEN

Voor de beoogde ontwikkelingen in het plangebied zullen een zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis en een paarverblijfplaats van een Ruige dwergvleermuis vernietigd worden.

3.1 Soorten van de Habitatrichtlijn

Ontheffing wordt aangevraagd voor Wnb artikel 3.5.2:

- Het opzettelijk verstoren van dieren genoemd in bijlage IV, onderdeel a, van de Habitatrichtlijn, in het bijzonder de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis.

Ontheffing wordt aangevraagd voor Wnb artikel 3.5.4:

- Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren genoemd in bijlage IV, onderdeel a, van de Habitatrichtlijn, in het bijzonder van de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis.

3.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek is een Egel in de achtertuinen waargenomen. De Egel valt onder de bescherming van art. 3.10 uit de Wet natuurbescherming. Voor deze nationaal beschermde of overige beschermde soorten kunnen provincies zelf bepalen welke soorten vrijgesteld worden van de verbodsbepalingen. De Egel staat in Zuid-Holland op de vrijstellingslijst (Provinciale Staten van Zuid-Holland 2016). Zolang de Staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt door de werkzaamheden is alleen de Zorgplicht van toepassing. Bij de ontwikkelingen zal het groen in de achtertuinen niet verwijderd worden. In het kader van Zorgplicht moet rekening gehouden worden met de aanwezigheid van een Egel. Bij het verwijderen van het groen moet rekening gehouden worden met de Egel *Erinaceus europaeus*. Deze heeft zijn territorium in de achtertuinen van de flats en het grasveld tussen de flats.

3.3 Duur van de gevraagde ontheffing

De ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van vijf jaar; van 1 juli 2023 tot en met 30 juni 2028.

4 EFFECTENANALYSE

De voorgenomen werkzaamheden zullen, indien geen mitigerende maatregelen worden getroffen, als gevolg hebben dat de Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis een kleiner aanbod aan verblijfplaatsen en functioneel leefgebied zullen hebben, dan wel verwond of gedood worden in hun verblijfplaatsen. Door mitigerende en compenserende maatregelen te treffen, zoals in dit activiteitenplan beschreven, wordt verwacht dat deze negatieve effecten op individueel niveau en populatieniveau worden voorkomen. Voor het opstellen van de effectenanalyse is gebruik gemaakt van de Kennisdocumenten voor Gewone en Ruige dwergvleermuis. Hierbij is gebruik gemaakt van de expertise van de ecologen van Bureau Stadsnatuur. In het kort worden de volgende maatregelen in de onderstaande paragrafen uitgewerkt:

- Alternatieve verblijfplaatsen aanbieden voor vleermuizen;
- Ongeschikt maken van verblijfplaatsen van vleermuizen;
- Inschakelen vleermuisdeskundige;
- Opstellen Ecologisch Werkprotocol;
- Ecologisch begeleiden ongeschikt maken;
- Gefaseerd werken;
- Ecologie opnemen in de werkplanning;

4.1 Compenserende maatregelen voorafgaand aan de activiteit

4.1.1 Aanbieden van alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen

Er hangen acht tijdelijke vleermuiskasten aan de flats aan de Gerard Doustraat (functionele controle op 31 maart 2022). Deze zijn van het merk VK WS 01 Vleermuiskast van Vivara Pro. Deze zijn opgehangen in 2017 in het kader van de ontwikkelingen in Fase 1 en Fase 2. Samen met de 16 ingebouwde vleermuiskasten in Fase 1 van de ontwikkelingen aan de Rembrandtweg is voldoende alternatief beschikbaar voor de vleermuizen om naar uit te wijken. Het gaat hier namelijk om een zomerverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis en een paarverblijfplaats van een Ruige dwergvleermuis. De tijdelijke kasten aan de flats zijn voldoende mitigatie (1 verblijfplaats : 4 alternatieve kasten) voor het aantal verblijfplaatsen binnen Fase 2 (2 verblijfplaatsen). De afstand van de kasten tot de weg te nemen verblijfplaatsen is ruim binnen de maximale territoriumgrootte van mannetjes Gewone dwergvleermuis (Sachteleben & Von Helversen 2006). Zie voor de locaties en afstanden vanaf paarverblijven en zomerverblijven Figuur 4. De kasten hangen reeds jaren en zijn nog steeds functioneel, waarbij ruim voldaan wordt aan de gewenningperiode.

Figuur 4. Locaties van de tijdelijke vleermuiskasten ten opzichte van de aangetroffen verblijfplaatsen en baltterritoria.

4.2 Mitigerende maatregelen voorafgaande de uitvoering van de activiteit

4.2.1 Opstellen Ecologisch werkprotocol

Een vleermuisdeskundige wordt bij de renovatiewerkzaamheden betrokken. Voorafgaande aan de start van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld. In dit protocol worden duidelijk de werkwijzen (ongeschikt maken en werkroute) vastgelegd en wordt aangegeven waarop gelet moet worden bij de werkzaamheden. Tijdens de werkzaamheden wordt lichtverstoring richting andere gebouwen met verblijfplaatsen of tijdelijke nestplaatsen voorkomen. Bouwlampen worden te allen tijde richting de werkgevels gericht en niet erbuiten.

4.2.2 Ongeschikt maken verblijfplaatsen vleermuizen buiten kwetsbare periode

Er wordt gekozen om de aangetroffen verblijfplaatsen ongeschikt te maken voordat de meest kwetsbare periode van beide soorten vleermuizen begint: de winterperiode (BIJ12 2017a, BIJ12 2017b). Daarmee worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt op een moment dat de vleermuizen voldoende mobiel zijn om gemakkelijk een alternatieve verblijfplaats te vinden; het ongeschikt maken gebeurt in de actieve periode van vleermuizen en bij voorkeur in september of oktober. Bij goede weersomstandigheden en volgens het Vleermuisprotocol geschikte temperaturen kan tot 31 oktober ongeschikt gemaakt worden. Alle vier flats worden ongeschikt gemaakt voor vleermuizen, zodat deze begin 2024 gesloopt kunnen worden.

Er worden maatregelen getroffen om aanwezigheid van vleermuizen in de woningen op het moment van de werkzaamheden te voorkomen:

- Deze maatregelen worden uitgevoerd in de periode van 1 april tot 1 oktober (dus in de periode waarin vleermuizen actief zijn en niet in winterrust). Hierbij wordt rekening gehouden met de temperatuur, omdat bij te lage temperaturen in april vleermuizen wederom in torpor/winterrust kunnen gaan.
- Deze maatregelen worden zo lang mogelijk voor de start van de werkzaamheden van de gevel in kwestie uitgevoerd, doch niet korter dan een week (7 dagen) daaraan voorafgaand.
- De gehele gevel waar de verblijfplaatsen zijn vastgesteld wordt voor vleermuizen ontoegankelijk gemaakt door middel van *exclusion flaps* die over alle aanwezige open stootvoegen worden geplaatst.
- Alle overige stootvoegen rondom deze plaats worden ook voorzien van *exclusion flaps*.
- Een vleermuisdeskundige controleert de effectiviteit van de exclusionflaps door het maken van een ochtendronde na aanbrengen van de flaps.
- Er wordt gebruik gemaakt van de *exclusion flaps* van Faunaprojecten (zie Figuur 5): <https://www.faunaprojecten.nl/product/24/ef1-vleermuis-exclusion-flap.html>
Deze zijn bewezen effectief, duurzaam en kunnen vrijwel niet verkeerd worden aangebracht. Bovendien zijn ze herbruikbaar. Aanbrengen gebeurt met Bizon Polymax of een vergelijkbare montagekit.
- De exclusion flaps moeten blijven zitten tot het moment van de sloop van de buitenmuur.

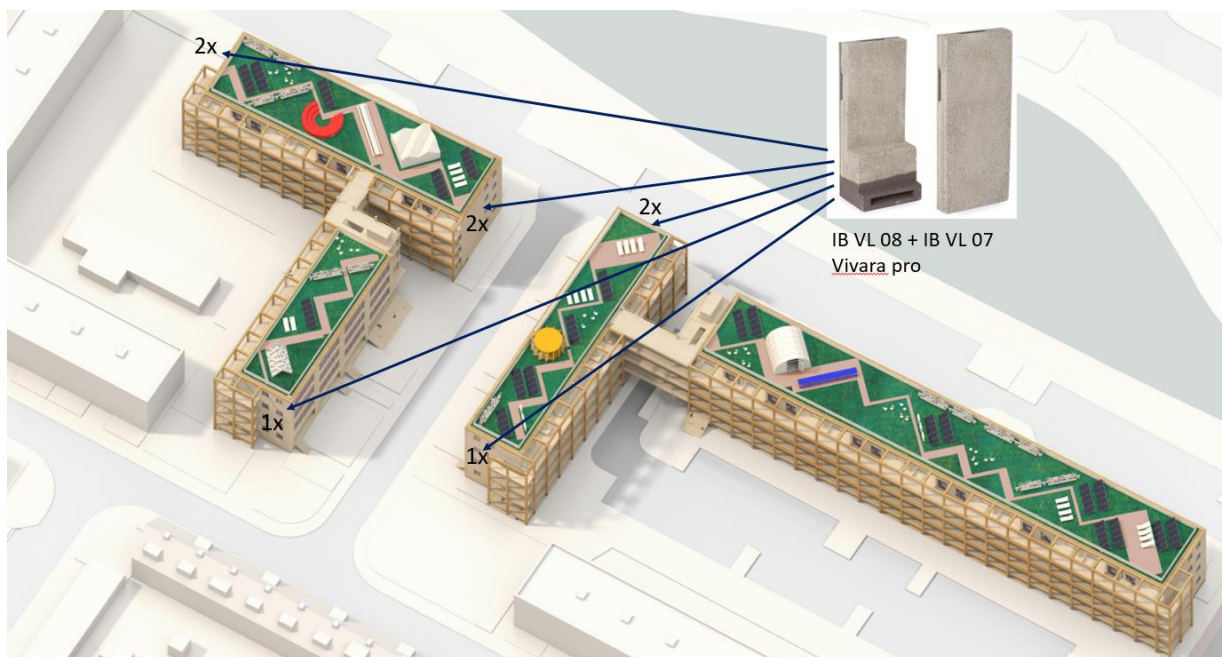

Figuur 5. Exclusion flap van Faunaprojecten waarmee stootvoegen en achterliggende spouwmuur ontoegankelijk worden gemaakt.

4.3 Compenserende maatregelen na uitvoering van de activiteit

In de nieuwe appartementen worden op de kopgevels vleermuiskasten ingebouwd. Hiervoor wordt het merk Vivara Pro IB VL 08 met een schakelkast IB VL 07 gebruikt. De locaties voor de kasten worden aangegeven in Figuur 6.

In totaal worden acht combinaties van IB VL 08 en IB VL 07 ingebouwd in de kopgevels. De kasten worden ter hoogte van de bovenverdieping ingebouwd, zodat voldoende uitvliegruimte is voor vleermuizen. Daarnaast worden, voor iedere verblijfplaats die vernietigd wordt, vier verblijfplaatsen gerealiseerd. De oriëntaties van de permanente voorzieningen zijn 2x zuid, 2x oost, 2x noord en 2x west.

Figuur 6. Locaties inbouwkasten en schakelkasten met aantallen en merk.

4.4 Cumulatieve effecten

Op 1 september 2022 zijn de websites ruimtelijkeplannen.nl en overwbuurt.nl geraadpleegd. Hierop is nagegaan welke ruimtelijke ontwikkelingen er in de omgeving van het plangebied worden uitgevoerd of te verwachten zijn die effect kunnen hebben op vleermuizen. De volgende plannen zijn beoordeeld op mogelijke cumulatieve effecten voor betreffende soorten:

- Rembrandtweg 257 – herontwikkeling tot woonlocatie op ongeveer 75 meter van het plangebied. Vanuit ecologisch oogpunt heeft het huidige kantoorgebouw geen potentie voor beschermde soorten. Middels een quick scan flora en fauna is dit uitgesloten.
- In de omgeving worden op een afstand van minimaal 300 meter diverse woningen voorzien van een nieuwe dakkapel. Dit kan effecten hebben op vleermuizen, maar hiervoor is nooit een onderzoek naar beschermde flora en fauna gestart, omdat dit een particulier initiatief is.

4.5 Zorgplicht

Bij alle werkzaamheden wordt te allen tijde de zorgplicht in acht genomen. Dit betekent dat bij de uitvoering van de werkzaamheden eenieder (van planontwikkelaar tot uitvoerder op de locatie) zo dient te handelen, of juist handelingen achterwege dient te laten, dat de in het wild voorkomende soorten planten en dieren daarvan geen of zo min mogelijk hinder ondervinden.

Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels en de aanwezige egels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wnb. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het groen van de

achtertuinten en perkbeplanting wordt buiten de broedperiode van vogels verwijderd. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van Egel onder de bosschages en hagen in het plangebied.

5 BELANG(EN) VAN DE ACTIVITEIT EN MOTIVATIE

5.1 Belang Habitatrichtlijn (artikel 5 Wnb)

Ontheffing wordt aangevraagd in het kader van het volgende belang:

Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

5.2 Onderbouwing belang

Volksgezondheid

Uit onderzoek naar asbest (zie bijlage 4, 5 en 6) is naar voren gekomen dat in drie van de vier flats op diverse plaatsen asbest is aangetroffen. Dit is een groot en dwingend belang, omdat asbest zeer schadelijk is voor mens. Asbest bestaat uit heel kleine vezeltjes die niet zichtbaar zijn met het blote oog. Door het inademen van losse asbestvezels kan na lange tijd longkanker, longvlies-, of buikvlieskanker ontstaan (Bron: RIVM/asbest). Dit is vanuit het oogpunt van de volksgezondheid geen wenselijke situatie.

Sociaal economische aard

Er wordt met de nieuwbouw een andere woontypologie geïntroduceerd in de relatief monotoon samengestelde buurt. De nieuw te realiseren appartementen bedienen qua leeftijd de onderkant en de bovenkant van de verhuisketen. Zo kan er in de buurt worden doorgestroomd en ontstaat een pluriformere buurtsamenstelling. De appartementen die gerealiseerd worden zijn geschikt voor starters en senioren en vallen in de categorie sociale huurwoning. De huidige appartementen zijn niet voorzien van liften. Het streven is dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Door de vergrijzing is er meer vraag naar woningen voor senioren. De nieuwe appartementen worden voorzien van liften en krijgen in de kelder een schootmobielruimte. Deze sluiten hiermee beter aan op de huidige wensen en eisen van senioren en de afspraken die gemaakt zijn met de gemeente over het beheer en behoudt van de woningvoorraad in Ridderkerk. De invulling van de woningvoorraad op het gebied van sociale huurwoningen is tevens vastgelegd in de prestatieafspraken in bijlage 7. Hierin zijn de afspraken ten aanzien van de woningvoorraad en aanbod voor senioren opgenomen in hoofdstuk A op pagina 6 tot en met 10. Daarnaast zijn de afspraken ten aanzien van de omvang van de sociale huurwoningen opgenomen in hoofdstuk B op pagina 11 tot en met 14.

Voor het milieu gunstige effecten

Om aan te sluiten op Europese en landelijke wet- en regelgeving heeft Wooncompas de doelstelling om woningen duurzaam te isoleren of duurzame nieuwbouw te realiseren. Het project vervangt de bestaande woningvoorraad op locatie door een woningvoorraad met een energielabel A+++.

Wooncompas heeft zich gecommitteerd om de energetische kwaliteit van de woningvoorraad in 2023 te verbeteren ten opzichte van 2019. Daarbij is de doelstelling dat in 2050 alle woningen van Wooncompas energieneutraal zijn (bijlage 7 prestatieafspraken Wooncompas en gemeente Ridderkerk pagina 14 tot en met 16).

Dit heeft een positieve invloed op klimaatdoelstellingen in het algemeen en de energievraag specifiek. De huidige woningen aan de Rembrandtweg en de Hobbemastraat voldoen niet meer

aan de energetische eisen van deze tijd. De huidige appartementen hebben energielabels variërend tussen D en E (zie Figuur 7).

Figuur 7. Energielabel flats Rembrandtweg (bron: www.nationaleenergieatlas.nl)

6 AFWEGING ALTERNATIEVEN

6.1 Andere bevredigende oplossingen in de tijd

De voorgenomen uitvoeringsplanning van het project is reeds optimaal ingezet. Gefaseerd werken en het vermijden van de kwetsbare winterperiode van de vleermuizen worden zoveel mogelijk ingezet in de workflow. De Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis zijn wat betreft de sloopwerkzaamheden in het actieve seizoen flexibel, omdat vaak van verblijfplaats wordt gewisseld. De gebouwen zullen achtereenvolgens gesloopt worden, hierbij kan in treinvorm ongeschikt gemaakt worden, zodat de vleermuizen effectief geweerd zijn.

6.2 Andere bevredigende oplossingen in de ruimte

De sloop van de woonblokken is locatiespecifiek. Het project kan niet ergens anders uitgevoerd worden. Indien Wooncompas op een andere plaats hun eigen woningenbestand gaat slopen en nieuwbouwen zullen naar alle waarschijnlijkheid op die locatie ook beschermde soorten in het geding zijn, naar alle waarschijnlijkheid ook de Gewone dwergvleermuis. Dan zullen dezelfde stappen doorlopen moeten worden, zoals bij deze aanvraag. Dit heeft voor deze soort een even grote impact.

6.3 Andere bevredigende oplossingen m.b.t. de werkwijze

Een alternatieve werkwijze kan bestaan uit een renovatie van de woonblokken. Hiervoor zal naar alle waarschijnlijkheid na-isolatie toegepast moeten worden om aan de energieprestatieafspraken met de gemeente Ridderkerk te kunnen voldoen. Hierbij zullen de verblijfplaatsen van vleermuizen naar alle waarschijnlijkheid ook vernietigd worden, omdat bij het na-isoleren aan de buitengevel de grootste energiebesparing te behalen is. Hierbij zullen de ruimtes in de muren afgesloten worden, waardoor de verblijfplaatsen van vleermuizen onbereikbaar worden voor de soort.

7 ONDERBOUWING STAAT VAN INSTANDHOUDING

7.1 Habitatrichtlijn, Bonn en Bern en andere soorten

7.1.1 Staat van instandhouding Gewone dwergvleermuis – pipistrellus pipistrellus

Landelijke staat van instandhouding

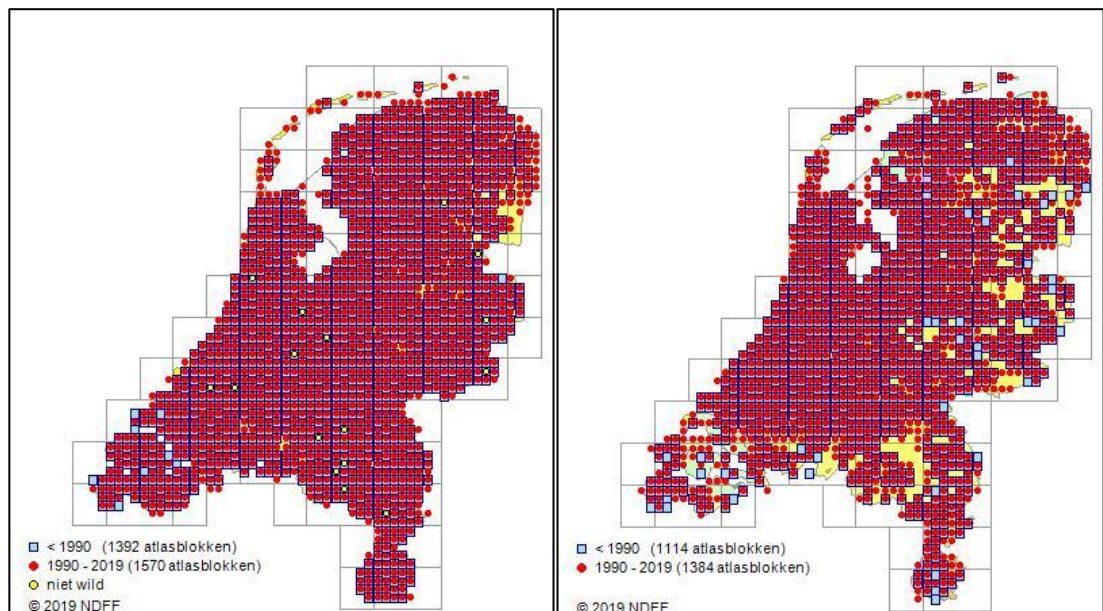
De Gewone dwergvleermuis is in Europa en in Nederland een algemeen voorkomende soort (Dietz & Kiefer 2017, Broekhuizen et al. 2016). De meest recent gepubliceerde schatting komt neer op een populatie van 300.000 - 600.000 exemplaren (Limpens et al. 1997, overgenomen in Broekhuizen et al. 2016). De soort is niet opgenomen op de Rode lijst van de Nederlandse zoogdieren. De soort is te beschouwen als zeer talrijk. Het is de meest voorkomende vleermuis in alle delen van het land (Figuur 8; Broekhuizen et al. 2016).

Regionale staat van instandhouding

Lokale staat van instandhouding De Gewone dwergvleermuis is in Zuid-Holland breed verspreid met waarnemingen in vrijwel iedere vierkante kilometer van de provincie (Mostert & Willemsen 2011). De enige beschikbare trendberekening van Zuid-Hollandse Gewone dwergvleermuizen komt uit Leiden, waar de soort een 'matige toename' vertoont (Moerland & Andeweg 2018).

Lokale staat van instandhouding

In Ridderkerk is de Gewone dwergvleermuis de meest algemene vleermuissoort binnen de gemeente (Elzerman 2013, Mostert en Willemsen 2011). Verblijfplaatsen van de soort bevinden zich verspreid over de gehele bebouwde kom. Binnen de gemeente zijn meerdere kraamkolonies en veel zomer-/paarverblijven bekend (NDFF). Dankzij de plaatsing van alternatieve tijdelijke en permanente verblijven zal ook het aantal paarterritoria niet afnemen en zijn er voldoende mogelijkheden om in de winter te overwinteren in een vleermuiskast.

Figuur 8. Verspreidingskaarten van de Gewone dwergvleermuis (links) en Ruige dwergvleermuis (rechts). (NDFF 2019)

De landelijke, regionale en lokale staat van instandhouding zijn derhalve als gunstig te bestempelen, ook na uitvoering van de geplande verduurzaming. De voorgenomen ingrepen in de Bloemenbuurt in Ridderkerk zijn dusdanig kleinschalig van aard dat negatieve effecten op de

gunstige staat van instandhouding uitgesloten zijn. Er wordt ruim voldoende gecompenseerd in de nieuwe gebouwen, waardoor dit een positieve invloed heeft op de lokale populatie.

7.1.2 Staat van instandhouding Ruige dwergvleermuis – *pipistrellus nathusii*

Landelijke staat van instandhouding

De Ruige dwergvleermuis is in Europa een algemene soort die geen bedreigde status geniet (Dietz & Kiefer 2017). Het is een in Nederland algemeen voorkomende soort. De meest recente gepubliceerde schatting komt neer op 50.000–100.000 exemplaren (Limpens *et al.* 1997). De soort is niet opgenomen op de Rode lijst van de Nederlandse zoogdieren. De soort is te beschouwen als zeer algemeen. Het is de op één na meest voorkomende vleermuis in alle delen van het land (figuur 3).

Regionale staat van instandhouding

Ook in Zuid-Holland is de soort in vrijwel ieder kilometerhok vastgesteld (Mostert & Willemsen 2011). De enige beschikbare trendberekening van Zuid-Hollandse Ruige dwergvleermuizen komt uit Leiden, waar de soort een 'sterke toename' vertoont (Moerland & Andeweg 2018).

Lokale staat van instandhouding

Verschillende onderzoeken tonen aan dat Ruige dwergvleermuizen met name in het najaar zeer algemeen zijn in Ridderkerk (NDFF). De landelijke, regionale en lokale staat van instandhouding zijn derhalve als gunstig te beschouwen. De voorgenomen ingrepen in project zijn dusdanig kleinschalig van aard dat negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding uitgesloten zijn.

LITERATUUR

- BIJ12. 2017a. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12. 2017b. *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- Dietz, C., Von Helversen, O. & D. Nill. 2007. *Vleermuizen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika* (vertaald door P.H.C. Lina). De Fontein/Tirion Uitgevers B.V., Utrecht (Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas. Franckh-Kosmos Verlags GmbH & Co. KG, Stuttgart).
- Elzerman, S.D. 2013. *Natuurwaardenkaart 2014 voor Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Ridderkerk*. Rapport 2012-03. Elzerman Ecologisch Advies, Ridderkerk.
- GaN, Zoogdierverseniging & NGB. 2021. *Vleermuisprotocol 2021*. Versie januari 2021. Gegevensautoriteit Natuur/Zoogdierverseniging/Netwerk Groene Bureaus, Nijmegen/Nijmegen/Odijk.
- Korsten, E. 2012. *Vleermuiskasten: Toepassing, gebruik en succesfactoren*. Rapport 12-030. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. 2012. *Convenant Energiebesparing Huursector*. 28 juni 2012. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag.
- Moerland, W. & R.W.G. Andeweg. 2021. *Resultaten en analyse Stadsnatuurmeetnet Leiden ronde 9, 2020 en 2021*. Rapportnr. 436. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
- Mostert, K. & J. Willemsen, 2011. *Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011*. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Den Haag/Delft.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014a. *Soortenstandaard – Gierzwaluw Apus apus*. Versie 2.0 (december 2014). Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Den Haag.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. 2014b. *Soortenstandaard – Huismus Passer domesticus*. Versie 2.0 (december 2014). Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Zoogdierverseniging. 2022a. *NDFF Verspreidingsatlas – Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496199>, geraadpleegd op 1 maart 2022. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.
- Zoogdierverseniging. 2022b. *NDFF Verspreidingsatlas – Ruige dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496199>, geraadpleegd op 1 maart 2022. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Norren, E. van, J. Dekker en H. Limpens, 2020. Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Websites:

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.overheid.nl/berichten-over-uw-buurt.nl

www.vogelatlas.nl

www.sovon.nl en www.ndff.nl

www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/gebouwen/verduurzamen-voor-corporaties-en-verhuurders

www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/32/hogere-sterfte-tijdens-recente-hittegolf